

Lidská práva a soudnictví - osnova předmětu

jarní semestr 2017

1. Cíl předmětu

Tento předmět plynule navazuje na výuku ústavního práva (2. a 3. semestr), a to prohloubením jeho lidskoprávní části. V jeho rámci bude provedeno podrobné seznámení s hmotněprávními a procesněprávními aspekty lidských práv. Posлуhač tak obdrží informaci jak o jednotlivých základních právech a svobodách a jejich výkladu zejména v judikatorní praxi, tak také o jejich procesních zárukách. Předmět je zaměřen na získání praktických dovedností, a proto bude v rámci seminářů vyžadováno sepsání podání k Ústavnímu soudu, resp. soudního rozhodnutí. Podobný požadavek je součástí postupové zkoušky.

2. Rozsah výuky

2/1 týdně

3. Program výuky

Přednášky:

- ❖ **23. únor – Kateřina Šimáčková: Úvod do lidských práv** (prameny, přehled institucí, základní výkladové principy, kategorizace: základní, politická, hospodářská, sociální a kulturní).
- ❖ **2. březen - Pavel Molek: Úrovně ochrany lidských práv** (vnitrostátní, regionální, univerzální).
- ❖ **9. březen - Vojtěch Šimíček: Svoboda projevu** (právo přijímat a šířit informace, druhy projevu dle formy a obsahu, možnosti a legitimní důvody omezení).
- ❖ **16. březen – Zuzana Vikarská: Zákaz diskriminace** (formy diskriminace, akcesorická a neakcesorická rovnost, judikatura)
- ❖ **23. březen - Pavel Kandalec: Právo na pokojné užívání vlastnictví** (pojem pokojného užívání vlastnictví, princip legitimního očekávání, omezení daní a jejich nediskriminační povaha, regulace nájemného, restituce).
- ❖ **30. březen - Kateřina Šimáčková: Svoboda myšlení, svědomí a vyznání** (svoboda vyznání jako *forum internum a externum*, právní úprava církví a náboženských společností, relevantní judikatura)
- ❖ **6. duben – Ladislav Vyhnánek: Osobní svoboda** (typy omezení, výkladové principy, rozdíly mezi Úmluvou a Listinou, základní judikatura)
- ❖ **13. duben - Pavel Kandalec: Ochrana osobnosti, ochrana soukromí a rodinného života** (právo na soukromí, respektování sexuální identity a vztahů, respektování rodinného života a střet s vyhošťováním cizinců, respektování obydlí, přípustnost odposlechů).
- ❖ **20. duben – Kateřina Šimáčková: Právo na život** (začátek lidskoprávní ochrany, pozitivní závazky plynoucí z práva na život, přípustné výjimky). Právo nebýt mučen.
- ❖ **27. duben – David Kosař: Omezení základních práv** (imanentní základní práva, princip proporcionality v teorii i aplikační praxi, *Drittwirkung*).
- ❖ **4. květen - Pavel Molek: Právo na spravedlivý proces** (právo na zákonného soudce, rovnost zbraní, podjatost, veřejnost a ústnost jednání apod.).

- ❖ **11. květen – Vojtěch Šimíček: Shromažďovací právo** (pojem pokojného shromáždění, časové, místní a osobní možnosti omezení, judikatura NSS a ÚS k právu shromažďovacímu).
- ❖ **18. květen – Ladislav Vyhnánek: Sociální práva** (zakotvení, význam, přímá aplikovatelnost, vybrané problémy a judikatura).

Semináře (nejsou jednotně zaměřené, závisí zejména na preferencích seminarizujícího učitele):

- **Úvod**, zadání zápočtových prací (příp. simulovaný soudní proces)
- **Základní manuál pro sestavování ústavních stížností:**
 - procesní podmínky řízení
 - argumentace dotčením některého základního práva
 - zastoupení advokátem
 - lhůty
 - přípustnost návrhu (zejména se zaměřením na vztah k mimořádným opravným prostředkům)
 - důvody odmítnutí návrhu
- **Práce s judikaturou**
 - rozhodnutí soudu jako precedens
 - struktura rozhodnutí (obiter dictum vs ratio decidendi)
 - disenty a jejich význam
 - praktické problémy (judikatorní odklony, zpřístupňování rozhodnutí, jejich anonymizace atp.)
- **Právo na spravedlivý proces** (právo na přístup k soudu, požadavky na soud, rozsah článku 6 Evropské úmluvy, jednotlivé náležitosti spravedlivého procesu, specifika spravedlivého procesu v trestních věcech)
- **Další možná témata dle časových možností:**
- **Právo nebýt diskriminován** (specifická povaha práva nebýt diskriminován, důvody diskriminace, zachycení v jednotlivých úpravách, rozbor rozhodnutí velkého senátu ESLP ve věci D.H. proti České republice)
- **Právo na informace**
- **Vyhodnocení zápočtových prací**

Upozornění pro ISP:

Podmínkou udělení zápočtu bude zpracování ústavní stížnosti proti některému z rozhodnutí, umístěných v e-learningové podobě tohoto předmětu u seminářů V. Šimíčka. Stejný vyučující následně uděluje zápočet.

4. Vyučující

Vojtěch Šimíček (garant)

Kateřina Šimáčková

Pavel Molek
David Kosař
Pavel Kandalec
Ladislav Vyhnánek
Jaroslav Benák
Zuzana Vikarská
Robert Zbíral

5. Doporučené studijní pomůcky

- Wagnerová/Šimíček/Langášek/Pospíšil a kol.: Listina základních práv a svobod – komentář, Wolters Kluwer, 2012
- Bobek/Kmec/Kosař/Kratochvíl: Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod – komentář, C. H. Beck, 2012
- D. Kosař, M. Antoň, Z. Kühn, L. Vyhnánek: Ústavní právo – Casebook, Wolters Kluwer, 2014
- Bartoň/Kratochvíl/Kopa a kol.: Základní práva, Leges, 2016
- V. Šimíček: Ústavní stížnost, 3. vyd., Linde Praha, 2005
- M. Bobek, Z. Kühn a kol.: Judikatura a právní argumentace, 2. vyd., Auditorium, 2013
- P. Molek: Právo na spravedlivý proces, Wolters Kluwer, 2012
- P. Molek: Politická práva, Wolters Kluwer, 2014
- P. Molek, P. Jäger: Svoboda projevu, Auditorium, 2007
- M. Bobek a kol.: Rovnost a diskriminace, C.H. Beck, 2007
- L. Bahýřlová a kol.: Ústava ČR – komentář, Linde, 2010
- H. Steiner, P. Alston: International Human Rights in context, Oxford University Press, Oxford 2000 či 2007
- R. Alexy: Theorie der Grundrechte, Suhrkamp, 1994 (vydáváno v různých edicích opakovaně, včetně anglického překladu)
- P. Šturma: Mezinárodní a evropské kontrolní mechanismy v oblasti lidských práv, C. H. Beck, Praha 2003
- Přehled rozsudků Evropského soudu pro lidská práva, ASPI
- elektronické materiály na ISu (zejména sylaby přednášek)

6. Forma zakončení

Postupová zkouška formou písemné klausurní práce. Každý student dostane konkrétní zadání skutkové a procesní situace (zpravidla rozhodnutí soudu, případně popis konkrétního případu), na jehož základě vypracuje ústavní stížnost, v jejímž rámci prokáže znalosti jak procesních podmínek jejího podání, tak zejména lidskoprávní ústavní argumentace. U písemné části zkoušky je možné používat jakékoliv listinné materiály

(zápisky z výuky, knihy, komentáře, sbírky judikatury atp.), s výjimkou notebooků a dalších elektronických prostředků.

Na tuto práci bude navazovat její ústní vyhodnocení a pohovor na téma některého z vylosovaných zkušebních okruhů. V případě vynikající písemné práce si vyučující vyhrazuje právo udělit známku výborně (A) bez dalšího ústního zkoušení; obdobně u výrazně podprůměrné práce se udělí známka nevyhovující (F) rovněž pouze po jejím vyhodnocení bez toho, že by student odpovídal na některou z položených otázek.